

NISB op de BES

Nieuw leven voor bewegen en sport

Nederland, maar toch 'een beetje anders', zo zou je de BES-eilanden (Bonaire, Sint Eustatius en Saba) kunnen omschrijven.

10 oktober 2010 is het land 'de Nederlandse Antillen' opgeheven. Bonaire, Sint Eustatius en Saba zijn in het kader van de nieuwe staatkundige verhoudingen bijzondere gemeenten van Nederland geworden. Op een aantal terreinen zal Nederland verbeteringen op de eilanden stimuleren. Het betreft onder andere onderwijs, jeugd en gezin, veiligheid, volksgezondheid en infrastructuur. In dat kader is ook de hulp ingeroepen van het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB), afdeling consult. In dit artikel wordt geschetst wat de huidige (sport- en beweeg)situatie op de BES-eilanden is en wat de rol van het onderwijs is in het tot stand laten komen van een betere sport- en beweegcultuur en structuur.

Door: Shanti Nona Balsem

Enkele jaren geleden heeft de voormalige gedeputeerde van onderwijs, cultuur en sport van Bonaire, het NISB benaderd om Bonaire te ondersteunen op het gebied van sport en bewegen (daarbij gaat het om het beleid en de praktische uitvoering ervan). Verder is het NISB gevraagd om te adviseren over noodzakelijke randvoorwaarden als fysieke ruimte, materialen en accommodaties.

Uitgangspunten

De BES-eilanden hebben consensus betreffende de noodzaak voor het verbeteren van de huidige sport- en bewegingscultuur. Zij hechten daarbij veel waarde aan continuïteit in ondersteuning en begeleiding en aan een goede balans tussen uitvoerende professionals en vrijwilligers. Om te beginnen heeft het NISB enkele voorstellen gedaan om in te spelen op de huidige problemen. Direct doel was om een actieve leefstijl onder de eilandbewoners te bevorderen. Drie uitgangspunten stonden daarbij centraal:

- ieder eiland krijgt een specifiek ondersteuningsaanbod

- bestaande rijksregelingen voor gemeenten (zoals Impuls Brede Scholen, Nationaal Actieplan Sport & Bewegen) worden toegepast
- gemeenten krijgen een eigen sportbeleid voor (sport)accommodaties en sportstimulering.

NISB consult heeft een onafhankelijk onderzoeksbureau de mogelijkheden laten inventariseren om sport en bewegen op Bonaire in te zetten ter bevordering van gezondheid, leefbaarheid en participatie. Uit dit onderzoek blijkt dat het sport- en beweegbeleid niet of nauwelijks ontwikkeld is. De infrastructuur en beleidsmatige ondersteuning op dat gebied zijn zwak en er bestaat geen kwalitatief goed kader of een doordachte visie. Verder is er te weinig samenwerking tussen belangrijke partners in de sport. Netwerkbangangen en coöptatie bepalen het beleid en mogelijkheden voor externe ondersteuning vanuit andere eilanden zijn beperkt. Een gebrekkige interne en externe communicatie, zowel door stakeholders als binnen de gemeenschap, wordt gezien als een belangrijke oorzaak.

Uit dit onderzoek blijkt dat het **sport- en beweegbeleid** niet of nauwelijks ontwikkeld is

Sport op Bonaire

Sport op Bonaire heeft een lage prioriteit en vormt dus geen essentieel middel in de opvoeding van de eilandbewoners. De gevolgen hiervan zijn concreet merkbaar: een aanzienlijk deel van de bevolking op het eiland kampt met overgewicht en obesitas. De inactieve leefstijl van de bevolking op de eilanden hangt echter ook vaak samen met armoede en een laag opleidingsniveau. De jeugdcriminaliteit is hoog, er zijn veel tienermoeders en er is relatief veel drugs- en alcoholgebruik.

Sport en bewegen biedt mogelijkheden om als belangrijk preventiemiddel op het gebied van gezondheid te dienen. Er is hier duidelijk sprake van een maatschappelijke meerwaarde en door sport en bewegen kan de kwaliteit van leven van de bewoners worden verbeterd.

Beleid

Bonaire heeft veel belang bij een integraal en duurzaam beleid op het gebied van sport en bewegen. Het NISB heeft een eerste aanzet daartoe gegeven met een programma

FOTOS: SHANTI NUNIA BAUSEM

genaamd 'Boneiru Aktivo i Salut!' ('Bonaire actief en gezond'). In dit programma werken sport, onderwijs, ruimtelijke ordening en gezondheidszorg samen aan het verbeteren van sport en bewegen op Bonaire. Het programma geldt als centraal beleidsplan voor het ontwikkelen van een sportstructuur op Bonaire. 'Boneiru Aktivo i Salut!' wil met laagdrempelige sport- en bewegingsactiviteiten alle Bonairianen bereiken. Zo proberen we een gezond Bonaire en een actieve gemeenschap te realiseren.

Het beleidsplan beslaat de periode 2009-2012 en is opgesteld met behulp van lokale stakeholders en bestuurders. De plannen sluiten aan bij de lokale wensen en mogelijkheden van de bevolking van Bonaire. Het programma moet de komende jaren belangrijke randvoorwaarden creëren en structuur scheppen op het gebied van sport en bewegen.

Bewegeteams

Op het moment werkt het NISB samen met stagiaires uit het hbo en mbo om de doelstellingen uit het beleidsplan te realiseren. Er zijn zogenaamde bewegeteams geformeerd die opereren vanuit school, buurt, sport en gezondheid. De stagiaires vormen de bewegeteams.

mbo-studenten uit de sportsector worden ingezet voor de uitvoerende taken. De taken van de hbo'ers zijn meer theoretisch (onderzoekend) en leidinggevend (aansturen mbo'ers) van aard. Deze bewegeteams richten zich onder meer op de uitvoering van na- en tussenschoolse sportactiviteiten voor diverse doelgroepen. Daarnaast houden zij zich bezig met het plannen en organiseren van sporttoernooien, sportdagen en sportkampen. Verder zijn de leden van elk bewegeteam van belang voor het ongeschoolde (sport)kader van Bonaire (hierbij valt te denken aan kennisoverdracht en bijscholing). De bewegeteams en de wijze waarop deze functioneren is vergelijkbaar met de bewegeteams waarmee de ALO Nijmegen en het Cios Arnhem actief zijn in de regio Arnhem en Nijmegen.

De rol van het onderwijs

Voor alle betrokkenen, professionals én vrijwilligers, is Bonaire een goede leerschool. Westerse standaarden op het gebied van sport en bewegen zijn in Nederland vanzelfsprekend. Maar op Bonaire, waar sport geen prioriteit heeft, ligt dit heel anders.

- Er is geen specifieke eilandbegroting voor sport en bewegen. De overheidsuitgaven voor sport bestaan uit stichtings- en onderhoudskosten voor accommodatie en overheidspersoneel van de sportdienst. Er is nagenoeg geen subsidiebudget voor sportstimulering of organisatiekosten in de sportsector. >>

Contact:

shanti88@hotmail.com

- De kwaliteit van de voorzieningen is naar Nederlandse maatstaven over het algemeen beneden de maat. De sportvoorzieningen worden niet tot nauwelijks onderhouden. Voorzieningen die een actieve leefstijl kunnen bevorderen krijgen onvoldoende aandacht.
- De schaalgrootte van de sportorganisaties op Bonaire is klein, en er is weinig aandacht voor senioren sport, waardoor talentontwikkeling uitblijft. Er zijn relatief veel kleine sportclubs met een informele organisatie. De kwaliteit en continuïteit van dergelijke clubjes is daardoor matig. De populairste takken van sport op Bonaire zijn voetbal, volleybal, basketball, base- en softball.
- Docenten binnen het bewegingsonderwijs zijn veelal ongediplomeerde ‘ervaringsdeskundigen’.
- Tot slot ontbreekt het in Bonaire aan een vrijwilligerscultuur zoals die in Nederland gegroeid is. Slechts een enkeling zet zich belangeloos in voor de sportfederaties, maar die hebben geen structurele functie.

Daar waar het NISB voorheen nauw samenwerkte met de overheidsdienst sport, maar weinig resultaat boekte, heeft het NISB nu besloten vanaf 2011 direct vanuit het onderwijs sport- en bewegingsactiviteiten te implementeren.

De nadrukkelijke keuze voor het onderwijs is een kenmerkend element van ‘Boneiru Aktivo i Salut!’. Binnen dit beleidsplan is namelijk een belangrijke rol weggelegd voor de verschillende zogeheten ‘vindplekken’: de plaatsen waar potentiële sporters te vinden zijn. Voor de doelgroep jeugd is het onderwijs de belangrijkste vindplek. Ieder kind moet immers naar school. Ook kunnen de ouders direct en indirect via het onderwijs worden betrokken bij het verbeteren van de leefstijl van hun kinderen. Sport en bewegen spelen door de verplichte lessen lichamelijke opvoeding een belangrijke rol binnen het onderwijs.

Daarnaast is ‘skol di bario’ (naschoolse opvang) gangbaar voor de schoolgaande jeugd van Bonaire. De kinderen worden hier na school opgevangen van 13.30 tot 17.00. Zij krijgen dan onder meer de mogelijkheid huiswerk te maken, te knutselen en spelletjes te spelen.

Tot op heden is de rol van sport en bewegen binnen het onderwijs nog klein. Maar vooral ‘skol di bario’ biedt tal van kansen en mogelijkheden om sportieve activiteiten aan te bieden.

De succesfactor om kinderen via het onderwijs sportactiviteiten aan te bieden is laagdrempeligheid. De kinderen bevinden zich op school in een veilige en vertrouwde omgeving, waarbij de (groeps)leerkracht een voorbeeldfunctie heeft. Hij of zij kan sport en bewegen onder de leerlingen stimuleren, en hen actief aanzetten tot deelname aan sportieve activiteiten.

Het onderwijs is dus een kansrijke vindplek om sport en bewegen aan te bieden aan de jeugd van Bonaire. Sport- en beweegactiviteiten bevorderen uiteraard een gezonde en actieve leefstijl. Bovendien kunnen zij helpen om onderwijs- en opvoedingsachterstanden terug te dringen.

In de komende periode zal de meeste aandacht uitgaan naar de positie van stagiaires. Er wordt hard gewerkt om de randvoorwaarden voor stagiaires in orde te maken, zodat er structureel stageplekken beschikbaar zijn. Vooral dankzij stagiaires zal de sport- en bewegingscultuur van Bonaire een duidelijke impuls kunnen krijgen.

De toekomst

De eerste reacties op het nieuwe beleid van het NISB zijn positief. Sport en bewegen komt steeds meer ‘op de agenda’ te staan en er is draagvlak. Het inzetten op onderwijs als schakel naar de sport lijkt voorlopig dus een juiste keus te zijn. De toekomst zal leren of dit ook daadwerkelijk succes zal opleveren. In ieder geval leert de situatie op Bonaire ons dat sport- en bewegingsonderwijs een essentiële factor is voor een goed functionerende sport- en beweegcultuur!

Shanti Nona Balsem is projectmedewerker van NISB ◀

